PALATUL GHICA TEI — REZULTATELE LUCRĂRILOR DE RESTAURARE

CONSTANȚA MODORAN

Palatul Ghica Tei formează un reprezentativ ansamblu arhitectonic împreună cu corpul de gardă, capela și zidul de incintă, cu perspectivă spre lacul Colentina și Mănăstirea Plumbuita.

Clădirea palatului este unică prin acurateţea neoclasică a faţadelor, prin contrastul dintre cele două registre, ritmate de bosaje și arcaturi, prin echilibrul dintre plin și gol, prin rafinamentul decoraţiei exterioare (grupuri sculpturale, metope cu motive florale, ancadramente de uși și ferestre). Partiul se dezvoltă simetric, faţă de cele două axe de compoziţie, atît la parter cît și la etaj, deschizîndu-se către lac prin intermediul unei terase, odinioară grădină cu flori.

Incinta palatului este delimitată pe una din laturile ei de corpul de gardă, avînd trei arcade deschise către grădină, coloane adosate și nișe pentru statui. În continuare, zidul de incintă întregește acest ansamblu și permite accesul către palat prin intermediul porţii principale flancate de doi stîlpi de piatră, bogat decoraţi cu scene de vînătoare, elemente florale și susţinînd vulturii cu aripile deschise, parte componentă a blazonului familiei Ghiculeștilor.

Valoarea arhitecturală și istorică deosebită a acestui ansamblu a determinat o intensă și minuţioasă activitate de restaurare, întreprinsă cu respectul și probitatea ştiinţifică datorate unui monument.

În momentul preluării acestui obiectiv pentru întocmirea proiectului de restaurare, monumentul se afla într-o avansată stare de degradare:

— zidăria fisurată atît la palat cît și la zidul de incintă;

— compartimentări interioare, închideri de goluri, necesare funcţiunilor neadecvate pe care le-a adăpostit palatul;

— elementele de piatră (stîlpi, frontoane, vulturi, lei) deteriorate sau inexistente;

— zidul de incintă, în parte dărîmat și cu o accentuată alunecare de teren către lacul Colentina, datorită fisurării contraforţilor și infiltraţiilor de apă;

— picturile murale realizate la etaj de către pictorul italian Geacometti în cea mai mare parte acoperite cu straturi suprapuse de tencuială și zugrăveli în ulei.

În vederea salvării acestui ansamblu, a integrării lui în circuitul istoric și turistic, pe baza unei cercetări documentare și a monumentului, s-au întocmit un studiu tehnico-economic și proiecte de execuţie, preconizînd a se realiza următoarele lucrări:

— demolarea tuturor adăugirilor ulterioare;

— consolidarea zidurilor portante ale palatului, prin ţeserea fisurilor și montarea unor tiranţi deasupra planșeului de la etaj;

— refacerea tencuielii exterioare, reîntregindu-se elementele decorative ale faţadelor: bosaje, metope, grupuri statuare, arhivoltele uşilor și ferestrelor, cornișa;

— înlocuirea tîmplăriei deteriorate cu tîmplărie din lemn de stejar, păstrîndu-se profilatura, decoraţia sculpturală și accesoriile metalice (druckere, șilduri, cremoane, turnate în bronz după modelele originale);

— consolidarea bolţilor din cărămidă de epocă ale pivniţei palatului, prin plombarea și rostuirea lor;

— refacerea pardoselilor interioare, parchet cu desen de epocă și completarea parţială a mozaicului din hol cu elemente decorative caracteristice;

— înlocuirea scării interioare deteriorate, cu o scară din lemn de stejar, respectîndu-se forma și dantelăria rafinată a balustradei;

— restaurarea picturii de la etaj, prin refacere, completare și refrișare, în urma decapării straturilor de tencuială suprapuse și scoaterii la iveală a elementelor decorative originale.

— demolarea zidăriei corpului de gardă, zidărie care a opturat arcadele către grădină și refacerea tencuielii, păstrînd profilatura originală;

— consolidarea porţiunii estice la zidul de incintă, către lac, prin realizarea subzidirilor la contraforţii existenţi și a unui dren care să preia apele de infiltraţie, eliminîndu-le în exterior;

— refacerea copertinei zidului de incintă, din cărămidă de epocă.

Pentru realizarea întregii ambianţe exterioare, proiectul a prevăzut reîntregirea aleilor și a accesului principal, flancat de bornele de piatră, completarea și refacerea tuturor elementelor din piatră (frontoane, grupuri sculpturale, elemente decorative etc.), îmbogăţirea fondului de arbori și arbuști.

Proiectul realizat la Atelierul de Proiectare al Direcţiei Generale Comerciale, de către un colectiv (arh. Eugen Roșca, arh. Constanţa Modoran) condus de arhitect Ion Barabaș, cuprinde pe lîngă lucrările de restaurare și lucrările necesare pentru amenajarea unui restaurant cu specific de epocă, destinat turiștilor români și străini, precum și recepţiilor organizate de municipalitate.

Picturile murale de la Palatul Ghica Tei reprezintă unul din cele mai caracteristice ansambluri pentru decoraţia edificiilor laice bucureștene din prima jumătate a secolului al XIX-lea, ilustrează o artă eclectică, de factură italienizantă, cu accente academiste dar și preromantice, pictorul Geacometti aducînd cu el un amalgam de elemente hibride.

Precedînd activitatea de restaurare, cercetarea documentară și pe monument, în ansamblul lui, s-a început prin decaparea straturilor de tencuială care acopereau întreaga suprafaţă a pereţilor interiori de la etaj.

Pornind de la documentele istorice care semnalau existenţa unei picturi murale continue la etaj, colectivul de pictori restauratori au delimitat, prin ştraifuri orizontale și verticale, suprafeţele pictate, au scos la iveală elementele decorative surprinzătoare prin desen și colorit, au efectuat analize de laborator.

Repertoriul ornamental este variat, cuprinzînd scene mitologice, decor cu motive florale, vegetale și animaliere, elemente de arhitectură pictate în trompe-l'oeil, amorași, medalioane cu figuri umane etc.

În holul central se află scara de acces, o scenă îi reprezintă pe Apollo și o nimfă, de-jur-împrejur este o friză cu bacante și două medalioane cu figuri mitologice. În holurile din stînga și din dreapta scării, pe tavane, în medalioane și cartușe, apar Venus și Cupidon, Afrodita, redute, flori, Cupidon ducînd carul tras de cocoși, șerpi, lebede etc.

În salonul central, bolta mai păstrează un bogat decor vegetal cu păsări și balustrade în trompe-l'oeil, poate cea mai frumoasă dintre picturile aflate în palat.

http://patrimoniu.gov.ro

În urma sondajelor s-a găsit o decoraţie picturală sub straturile de văruială: coloane cu capitele ionice şi corintice, nişe şi frize, medalioane cu figuri umane, decor floral şi vegetal, păsări şi lei. Aceste elemente au constituit punctul de plecare pentru studiile de reîntregire a picturii, fiind integrate ca martori în panourile decorative. În unele zone, sub ultimul strat pictat, s-a mai găsit un altul, cel suprapus repetînd întocmai decorul iniţial.

Dosarul fotografic şi scriptic întocmit de către colectivul de cercetare a stat la baza restaurării de pictură, prin refacere, completare şi repictare, laborioasă muncă depusă de colectivul condus de pictorul Dan Broscăuţeanu şi Sorin Ilfoveanu.

Ţinînd seama de caracterul deosebit al acestei unităţi, s-a avut în vedere realizarea în interior a unui mobilier special pentru încadrarea în ambianţa arhitecturală. Astfel s-au preluat elementele valoroase ale mobilierului de la sfîrşitul secolului al XIX-lea existent în casele domneşti şi boiereşti, realizîndu-se pentru fiecare încăpere a palatului un mobilier specific şi unitar. Urmărind această idee, în încăperile etajului s-a realizat o mobilare corespunzătoare cu dimensiunile şi funcţiunile iniţiale ale acestor spaţii. Astfel în sala tronului, încăpere generos dimensionată, cu un volum amplu, s-a sugerat atmosfera sobră, oficială, printr-un mobilier masiv (Renaştere spaniolă), sculptat, cu scaunele capitonate în piele.

Încăperile simetric dispuse la etaj, adăpostind iniţial cabinetul de lucru al domnitorului, budoarul şi saloanele prinţesei, şi-au recăpătat intimitate printr-un mobilier graţios Ludovic XVI alb şi mahon, Louis-Philip), cu scaune şi canapele îmbrăcate în stofă şi mătase cu delicate motive florale.

Salonul de vînătoare, cu volumul amplificat de boltă, sugestiv prezentat ca tematică picturală murală, a fost mobilat cu mese şi scaune (stilul Gustaviensk) capitonate cu mătase, într-o consonanţă coloristică cu cromatica picturii.

Parterul, destinat unor funcţiuni anexe ale palatului şi unor întruniri mai puţin oficiale, a fost agrementat cu mobilier simplu, strict funcţional, subliniind astfel sobrietatea albă a structurilor tavanelor.

Spaţiile interioare ale palatului şi-au dobîndit vechea atmosferă prin lambriurile din lemn de stejar, prin perdele şi draperii de pluş, prin jardinierele cu plante decorative care aduc o undă de prospeţime acestor interioare.

Curăţat de toate adaosurile timpului, datorate funcţiunilor neadecvate pe care le-a adăpostit palatul şi vitregiei celor ce n-au ştiut a respecta un monument, ansamblul şi-a recăpătat vechea strălucire integrîndu-se în circuitul turistic al Bucureştilor.

Prezentate în punctul muzeistic al palatului, alături de exponate de epocă din patrimoniul Muzeului de istorie al oraşului Bucureşti, descoperirile *in situ*, piesele de mobilier ce au aparţinut familiei Ghiculeştilor, toate fac să alunece gîndul către ctitorii acestui edificiu, sugerînd respectul şi grija cu care trebuiesc ocrotite valorile istorice şi arhitecturale.

ABSTRACT

The Ghika Tei Palace is an outstanding architecture pile. The accuracy of its neo-classical style makes it be unique of its kind in Bucharest, which was the princely residence of the time (19th century). When that monument started being restored, its bad condition was in fact a plight:

— the stone pillars, vultures and lions were to a great extent deteriorated or completely destroyed;

— the outside wall was partially destroyed as water had penetrated into and the supporting walls were full of crannies and leaks:

— the mural paintings by the Italian artist Geacometti were covered by oil drawings.

The restoration was aiming at several objects, such as:

— to remove any subsequent addition to the building
— to fortify the supporting walls
— to restore the external plaster
— to replace the furniture
— to brace de brick vault in the cellar
— to restore the inner pavements
— to replace the staircase inside the house
— to restore the painting
— to restore the guard-house
— to brace the East part of the outside wall

The mural paintings are typical to the lay decoration in the first half of the 19th century. They show an eclectic art of an Italian source.

Before the restoration, the research work of documentation was begun by removing the strata of plaster covering all the walls in the floor. Starting from the historical documents that showed an uninterrupted wall painting, the restoring painters drew the limits by means of vertical and horizontal lines.

Under the plaster, there was discovered a decoration: Ionic and Corinthian pillars, human figures, vegetal decoration, birds and lions. All this were the starting points for decoration, being implied as real proofs. There was also brought an adequate furniture, specific to the time.

In that way, the Palace regained its splendour of yore, making part at present of the travel round of Bucharest.

VARUL ŞI TEHNOLOGIILE LEGATE DE PREPARAREA ŞI UTILIZAREA LUI ÎN RECOMANDĂRILE ERMINIILOR ŞI PRACTICA DIN PICTURA MURALĂ MEDIEVALĂ ROMÂNEASCĂ

MIHAIL MIHALCU, MIHAELA DRĂGĂNOIU

1. Erminiile — „cărţile" de pictură ale Răsăritului —, mărturiile tehnice transmise pe alte căi, ca şi unele analize executate în ultimele decenii, ne pot furniza o imagine destul de completă referitoare la var şi la tehnologiile legate de prepararea lui în secolele anterioare.

Calitatea lucrărilor de pictură murală, care s-au păstrat mai ales în lăcaşurile de cult, arată că pictorii români de altă dată îşi arătau din plin abilitatea lor tehnică, atît la alegerea varului cît şi la prepararea şi folosirea lui ca liant. Aceşti artişti ai evului mediu românesc, ca şi aproape toţi artiştii europeni din toate timpurile, au folosit varul ca liant şi ca pigment.

2. Recomandările din erminii sînt destul de sumare atunci cînd se referă la calitatea carbonatului de calciu natural (*piatra de var*) utilizat ca materie primă la obţinerea varului. Se remarcă, însă, uşor că nu orice material îi satisfăcea pe pictori.

Nu avem indicaţii, pînă acum, că s-ar fi folosit undeva var cu un mare conţinut în oxid de magneziu astfel cum se pare că a fost utilizat în alte părţi.

Uneori se spune că piatra aceasta trebuie să fie „bună", ceea ce nu înseamnă prea mare lucru.

Atunci cînd, însă, se specifică că *„să nu fie roşiatică"*, (Mss. rom. 5769), situaţia este alta. Se recomandă ca piatra de var să nu fie impurificată cu oxizi de fier sau argile colorate.

Experienţa tehnică şi artistică multiseculară înregistrează că un calcar roşiatic — sau numai cu incluziuni roşiatice —, după o calcinare la o temperatură mare, conduce la un oxid de calciu (var ars) cu o viteză de hidratare diminuată, cu toate inconvenientele cunoscute legate de această situaţie, mai ales în cazul frescei.

Aluminaţii, silicaţii şi feriţii apăruţi la acea temperatură de ardere se depun pe suprafaţa granulelor de oxid de calciu, diminuînd viteza de hidratare a materialului.

În cazul în care sfîrşitul reacţiei se realizează după ce varul a fost folosit la formarea mortarului, iar acesta a fost uti-

http://patrimoniu.gov.ro